

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МОВИ» ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Рябуха Т. В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького, Україна

Анотація: У статті обґрунтовується необхідність використання методу проблемного навчання у викладанні теоретичних лінгвістичних дисциплін, зокрема курсу «Історія основної іноземної мови». Підкреслюється позитивний вплив даного методу на розвиток мислення студентів та розуміння навчального матеріалу. Наголошуються такі умови ефективності проблемного навчання як мотивація студентів, посиленість і значимість запропонованих студентам проблемних завдань.

Ключові слова: професійна компетентність, теоретичні лінгвістичні дисципліни, історія мови; проблемне навчання; проблемне завдання

Keywords: professional competence, theoretical linguistic courses, history of language, problem training, problem tasks

«Історія основної іноземної мови» входить до переліку нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалаврів спеціальностей 014.02 Середня освіта (Мова і література) та 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно).

Метою викладання зазначеної дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх фахівців, яка передбачає знання процесів розвитку і функціонування сучасної англійської мови та умінь оперувати цими знаннями у процесі професійної діяльності: аналізувати, зіставляти, групувати факти мови, та ін.

Досвід викладання курсу свідчить, що велика кількість фактичного матеріалу, яка підлягає засвоєнню, часто призводить до зниження мотивації студентів до вивчення історії мови.

Одним із способів підвищення внутрішньої мотивації студентів може стати проблемне навчання дисципліни, оскільки воно «націлене не тільки на набуття студентами знань, умінь і навичок, але й на засвоєння ними способів самостійної діяльності, а також формування пошукових та дослідницьких умінь і навичок» [4], а отже, спрямовує увагу студентів не на запам'ятовування великої кількості фактичного матеріалу, а на засвоєння способів дії з цим матеріалом.

Одиницею організації навчального матеріалу в проблемному навчанні є проблемне завдання як джерело пізнавального мотиву, засіб формування способів розумових дій і умінь пошукової діяльності [2; 3; 5]. При цьому враховуються наступні характеристики:

1) наявність проблемності: чи є в завданні елемент, який потрібно знайти самостійно, або умовивід, який треба зробити на підставі відомих даних;

2) універсальність проблеми, яка стала основою для організації завдання: чи є проблемність аспектною або ситуативною;

3) пошукова діяльність при виконанні завдання: постановка проблеми; знаходження рішення; перевірка правильності рішення;

4) розумові дії (логічні та евристичні), необхідні при аналізі умов завдання;

5) складність завдання.

Дисципліна «Історія мови», крім курсу лекцій, передбачає проведення семінарів, на яких відбувається як обговорення теоретичних питань, так і виконання практичних завдань.

Підготовкою до дискусії щодо теоретичних аспектів курсу є виконання завдань, які містять деякі елементи проблемності. Це можуть бути завдання, пов'язані з самостійною реорганізацією інформації, отриманої з лекції, рекомендованої літератури або засвоєної під час вивчення інших дисциплін. Завдання такого типу вимагають або класифікації, як наприклад: *Describe the place of English language in the linguistic world. Make a map/table, showing its ties with other related and unrelated tongues*, або порівняння, як у завданні: *Which Old English phonemes (grammatical categories) no longer exist in New English?* або *In what respects was the Old English verb system "easier" than the New English one?*, або ж узагальнен-

ня: *Prove that suppletivism is an old method of word formation, and originated in the era of the Common Indo-European language*. Подібні завдання розвивають вміння аналізу умов завдання за допомогою логічних прийомів розумової діяльності, вони також вимагають складання плану дій і послідовного їх виконання. До проблемних також відносяться завдання, де потрібно довести або спростувати певну точку зору, наприклад: *Prove that the English language was resistant to borrowing and relied on its own resources of enriching vocabulary*.

Практична частина семінарів передбачає фонетичний, граматичний і етимологічний аналіз автентичного тексту певного періоду в історії мови. За відсутності навичок аналізу фактичного матеріалу, таке завдання може стати для студентів справжнім «камнем спотикання». Саме тому завдання, спрямовані на збір фактичної інформації та її подальшу логічну обробку, ні в якому разі не повинні ігноруватися. Типове формулювання для таких завдань: *Find in the text... all forms.... Identify their characteristics. Is their use in Old / Middle / Early New English the same/ identical as in Modern English?*

Слід зазначити, що курс історії мови органічно включає в себе проблеми всіх основних розділів мовознавства, що дозволяє крім питань, характерних для історичної лінгвістики як такої, розглянути специфічні проблеми теоретичної фонетики, теоретичної граматики і лексикології. Все це дає більше можливостей при подаль-

шому освоєнні нових теоретичних лінгвістичних дисциплін.

Отже, проблемність є таким же обов'язковим принципом викладання теоретичних курсів, яким є комунікативність у викладанні практичного курсу іноземної мови. Обидва принципи є мотивуючими і безпосередньо впливають на структуру заняття і характер навчальних завдань [1]. А це означає, що викладачі теоретичних лінгвістичних дисциплін повинні дотримуватись наступних рекомендацій:

- при використанні проблемного методу необхідно враховувати рівень підготовленості студентської групи;
- для проблемного навчання потрібно вибирати такі навчальні матеріали, на основі яких допускаються неоднозначні рішення, думки, судження;
- проблемна лекція та проблемний семінар потребують попередньої підготовки (сформулювати проблемні

питання, розробити проблемні завдання);

- питання, які виносяться на проблемний семінар, повинні бути спрямованими на розширення і поглиблення знань, отриманих на лекції або самостійно, і вирішуватися саме в ході обговорення на занятті.

Література:

1. Борисова Е. Г. Проблемные задания по фонетике в курсе «история языка». Иностранные языки в школе. 2011. №9. С. 89–95.
2. Лернер И. Я. Проблемное обучение. М.: «Знание», 1974. 64 с.
3. Матюшкин А. М. Психология мышления. Мышление как разрешение проблемных ситуаций: учебное пособие / под ред. А. А. Матюшкиной. Москва: КДУ, 2009. 190 с.
4. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. М.: НИИ школьных технологий, 2006. 816 с.
5. Тихомиров О. К. Психология мышления. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 272 с.